

ПУБЛІКАЦІИ

Анатолій ГЛУЦАК
Станіслав Місаковський чи W.F.D.? 259

Фаина РАЙХЕЛЬГАУЗ
О том, что прошло 266

Станіслав Місаковський чи W. F. D.? чи Українець, який уславив нову польську поезію

10 серпня 1994 року знайшов мене у редакції "Вечерней Одессы" чоловік похилого віку. Виглядав він провінційним учителем-пенсіонером. Але здивував запитанням, чи знайомий я з сучасною польською поезією.

— Ружевиц, Шимборська, Новак, — назвав я відомі імена. — Перекладаю також Ліпську, Пентака, Слів'яка, Ожуга, покійну Посвятовську...

— Я заходив до офісу одеських письменників, — приязно посміхався гість. — Мені порадили зустрітися з вами. А про Місаковського щось чули?

Хвильку подумавши, я відповів, що у моїй поетичній полоністиці, яку збираю зі студентських років, такого автора нема. Прибулець дістав з течки кілька книжок і поклав на стіл. На обкладинках стояло прізвище автора — Stanislaw Misakowski. Співрозмовник повідомив:

— Це найновіші збірки. А в СРСР мене не друкували, здається, і в книгарнях "Дружба" мої твори не з'являлися.

Наступного року, вже 16 серпня, до редакційної кімнати знов увійшов пан Станіслав — цього разу з сином Вітеком. І подарував ще дві свої збірки (дати відвідин подаю за автографами). А ще показав грубенький машинопис, на титульній сторінці якого стояв тільки загадковий криптонім W. F. D.

— Оце мій життєпис, — повідомив Місаковський. — А на титулі — перші літери моїх справжніх імені, по-батькові, прізвища. Я народився у причорноморському степу, на Херсонщині... Оце знову їду туди до сестри.

Так я дізнався, що справжнє ім'я Станіслава Місаковського Володимир Феофанович Дем'янок. За першими літерами латиною — W. F. D. Народився 8 травня 1917 року. Ще до колективізації влада забрала в родини майно (зокрема, млин), батька арештувала. (Місаковський показав мені два збережених його сестрою листи до дружини — написаних з допру. Запам'яталася настанова їй: "Що б не сталося зі мною, вивчи дітей". Писав "куркуль" українською мовою.)

Далі родину депортують... до Чечні. Володимир підлітком пристав до безпритульних. У цих мандрах — аж до Далекого Сходу — почав спілкуватися з усіма російською мовою. Згодом повернувся до рідних, закінчив десятирічку. Навчався у Ставропольському сільгоспінституті. Молодого агронома відправляють до офіцерської школи в Куйбишев. Після початку війни курсантам достроково присвоюють звання лейтенантів і відправляють терміново на фронт.

В Білорусії артилерист Дем'янок потрапляє в оточення і в полон.. Опиняється

в польських таборах військовополонених. Звільнення радянськими військами не принесло радості — як і багатьом колишнім офіцерам. Смерш їм не вірить: допити, очні ставки, підозри, в новому полоні йдуть чутки — готують ешелон для відправки до Сибіру. Туди, де батьків слід загубився ще до війни...

Дем'янок ще з двома арештованими розбирають вночі кладку камери і розходяться врізнобіч. Він перебирається на поморські землі, які відійшли до Польщі. І стає Станіславом Місаковським, старшим на сім років.

Місаковський-Дем'янок книгу свого нового життя творив у пам'яті та в серці, не розкриваючи її сторінок упродовж кількох десятиліть сторонньому читачеві. І лише у віршах (перша збірка вийшла 1964 року) вдавався до алюзій, метафоричних уподібнень, парафразів, пов'язаних з подіями, змінами, настроями, які пережив, перетерпів, перекодував — вже польською мовою.

З 1973 року Місаковський, який змінив чимало професій, займається виключно літературною працею. З 1978-го і аж до розгону Спілки польських письменників — член її головного правління. Його першим прийняли від Польщі до Міжнародної академії поетів у Кембріджі (Англія). З 1988 року — член пен-клубу, а з 1989-го — член-засновник незалежного об'єднання польських літераторів. Автор двох десятків книг.

Помер восени 1996 року. Автобіографічна книга "W. F. D." залишилася невиданою, як і дві поетичні збірки. Мої переклади творів С. Місаковського українською мовою пропоную читачам альманаху "Дерибасовская — Ришельевская". Ширша добірка побачить світ в антології польської поезії другої половини ХХ століття — у Львові.

Анатолій ГЛУЩАК

Станіслав МІСАКОВСЬКИЙ

Справедливість

Ось і настав час
найвищої справедливості

перекреслили історію
спалили особові справи
відмінили звання і нагороди

без команди
без наказу
без декрету

але усі стояли
як мур

за ідею
готові були покласти
життя

але ж — зауважив котрийсь —
бракує нам ворога

та й ватажка бракує —
докинув другий

не переймайтеся —
повчав бувалий, у бувальцях —
щойно рушите
відразу знайдуться
і ворог
і провідник

1980

Пітьма

Мені веліли стояти
я стояв
мені веліли сидіти
я сидав
мені веліли лягати
я лягав

мене просвічували
вздовж і впоперек
частково і цілком

вдень і вночі
притомного і сплячого

розклали тіло на елементи
зробили аналізи
але того що шукали
не знайшли

а тимчасом
над їхніми головами
кружляє пільма
навальна і невловна

Де шукати правди

Питаєш: де шукати
правди
відповідаю: скрізь
придивися
вона лежить перед тобою

в камені життя котрого
ніколи не розгадаєш
у квітці що розпуклася
без твоєї участі
у землі що народила
і прийме тебе
в голубіні далей
яких ніколи не здолаєш

а зазирни-но в себе —
чи не бачиш
як вона скулилася

Дилема

Гамлетівське
бути чи не бути
повертається

як пора року
як епідемія грипу

не уникнемо запитання
не дамо відповіді

якщо бути
то тут і зараз

якщо не бути
то ніколи
і ніде

отож бути
чи не бути

1982

Світ не змінився

Ніхто не знає
звідки він з'явився

пообіцяв що вилікує
світ

зійшов на п'єдестал
протягнув уперед
руку

осудив матір
батька
всю родину

образив сусіда
збезчестив наречену
ушпигнув священика
висміяв міністра
злегковажив приятеля

виніс вирок капіталізові
виступив проти церкви
покинув над ідеєю

скинув владу
відмінив традицію
зігнував право

але світ не змінився
сонце сходить вчасно
і місяць
не потьмарився

Моя батьківщина

Моя батьківщина
там
де я можу бути собою

шукаю її скрізь
розсилаю оголошення
розпитую перехожих

запевняю що дотримуватимусь
цілковитого нейтралітету

однак пропозицій
як не було так і нема

Батьки сказали

Оце тобі
сказали батьки
земля
кінь плуг коса

ти маєш голову руки ноги
маєш усе щоб думати
орати
жити

оце тобі камінь
і гора

оце тобі міра
простору і часу
щоб ти знав
де твій початок
і де край

